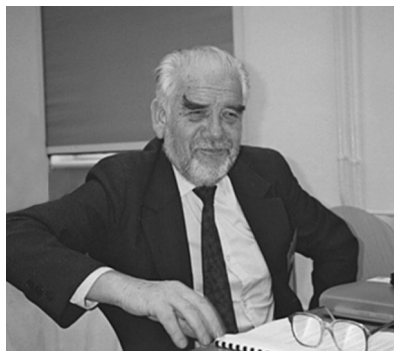

Profesor dr hab. Leon Stuchlik (1931–2022)

Prof. dr hab. L. Stuchlik (fot. E. Zastawniak-Birkenmajer)

26 listopada 2022 r. odszedł Profesor Leon Stuchlik, nasz kolega, wieloletni kierownik Zakładu Paleobotaniki, były dyrektor Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk, długoletni redaktor naczelny czasopisma *Acta Palaeobotanica*. Żył 91 lat, jego czynny kontakt z Instytutem trwał nieprzerwanie przez 67 lat. Choroba, która go pokonała zaczęła się nieszcześnie upadkiem w drodze do Instytutu Botaniki.

Jako absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie był uczniem dwóch z najwybitniejszych postaci związanych z Instytutem, Profesorów Władysława Szafera i Bogumiła Pawłowskiego, zasłużonych dla polskiej i europejskiej botaniki oraz paleobotaniki.

Pod kierunkiem prof. B. Pawłowskiego napisał i obronił swoją pracę magisterską. Interesowały go badania z zakresu fitosocjologii i geobotaniki, którym poświęcał czas i uwagę również w późniejszych latach. Jednak jako przedmiot badań na całe życie wybrał palinologię, na co niewątpliwie miał wpływ prof. W. Szafer.

W Instytucie Botaniki, w Zakładzie Paleobotaniki przeszedł wszystkie etapy kariery naukowej, której ukoronowaniem było uzyskanie tytułu profesora zwyczajnego w 1991 r. Świadectwem jego umiejętności organizacyjnych i dobrych relacji z kolegami i współpracownikami było powierzenie mu funkcji kierownika Zakładu Paleobotaniki, którą sprawował przez 19 lat (1982–2001). W międzyczasie został wybrany na dyrektora Instytutu i stał na jego czele przez dwie kolejne kadencje (1990–1999).

Bardzo dobrze sprawdził się w kierowniczych rolach. Z pewnością przyczyniła się do tego jego otwartość przede wszystkim w kontaktach z ludźmi, jak i na różnorodne aspekty życia naukowego. Nie cofał się i nie zniechęcał, dążąc zawsze do uzyskania optymalnych efektów, czy to w merytorycznej pomocy młodszym kolegom, czy to w pozyskiwaniu projektów naukowych, czy też w staraniach o dodatkowe finansowanie działalności Instytutu. Nie narzekał i nie tracił czasu na zbędne gadanie. Był człowiekiem czynu i miał w sobie dużo optymizmu, co spowodowało, że wiele spraw udawało mu się doprowadzić do pozytywnego końca.

Zakład Paleobotaniki miał szczęście do dobrego kierownictwa, które dbało o zapewnienie pracownikom sprzyjających warunków pracy, o różnorodność tematyki badań oraz o zatrudnienie wielu młodych kolegów zainteresowanych badaniem flor, od najstarszych do prawie współczesnych. Prof. Leon Stuchlik objął kierownictwo w dobrym, choć trudnym czasie. Akurat wtedy w Instytucie zostało zatrudnionych wielu młodych, pełnych zapału naukowców, co objęło również Zakład Paleobotaniki, a trudnych ze względów politycznych i sytuacji ogólnej niepewności w Polsce. Koncentrując się na sprawach naukowych i mając na względzie interesy Zakładu, kontynuował założenia poprzednich kierowników,

prof. Andrzeja Środonia i prof. Krystyny Wasylikowej, i uczynił Zakład jednym z najbardziej liczących się ośrodków badań paleobotanicznych i palinologicznych, zarówno jeżeli chodzi o liczbę pracowników, jak i merytoryczny poziom badań.

Profesor stawiał na szerokie kontakty naukowe, zachęcał do współpracy z zagranicznymi placówkami, do uczestnictwa w międzynarodowych stypendiach i konferencjach. Sam miał bardzo rozległe kontakty w Europie i w wielu krajach poza Europą. Silne więzy przyjaźni łączyły go z prof. Haraldem Waltherem i Dieterem Maiem z Niemiec, prof. Evą Planderową i prof. Zlatko Kvačkem z ówczesnej Czechosłowacji oraz prof. Eszter Nagy i prof. Lillą Hably z Węgier. Często gościł w Gruzji, której klimaty bardzo mu odpowiadały, był na Kubie, i w wielu innych miejscach, których tu wyliczyć nie sposób. Jeżeli miał możliwość, na swoje wyprawy zagraniczne zabierał młodych kolegów. Wyszkolił liczne grono naukowców z Czechosłowacji, Finlandii, Gruzji, Kuby, Rosji i Wietnamu oraz z wielu ośrodków w Polsce. Ukoronowaniem owocnej współpracy międzynarodowej i uznaniem uczonych z ośrodków zagranicznych dla paleobotanicznego zespołu z krakowskiego Instytutu Botaniki było zorganizowanie *5th European Palaeobotanical-Palynological Conference* w Krakowie w 1998 r., w której wzięło udział ponad 400 naukowców z całego świata.

Liczni zagraniczni goście odwiedzający Zakład Paleobotaniki nie mogli się nachwalić panującej tu rodzinnej atmosfery. Kontynuacja zapoczątkowanej przez prof. W. Szaferę tradycji codziennego wspólnego picia herbaty o godzinie 11.00 sprzyjała zacieśnianiu więzów, umożliwiała wymianę myśli, merytoryczne dyskusje lub po prostu chwilę relaksu w miłym gronie, po której z przyjemnością wracało się do swojej pracy. Wspólnota koleżeńska nigdy nie czuła się skrupowana pod okiem kierownika, wręcz przeciwnie, bezpośredni, codzienny kontakt powodował, że można było iść do niego z każdą sprawą i o każdej porze. Nigdy nie oceniał, a zawsze wysłuchał i często służył poradą. Promieniowała z niego autentyczna miłość bliźniego, uczynność i serdeczność, które przy zachowaniu szacunku likwidowały dystans zwierzchnik – podwładny.

O szerokiej skali działalności naukowej Profesora świadczy jego udział w rozlicznych towarzystwach naukowych. Był członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności, Komisji Biologicznej Oddziału PAN w Krakowie, Komisji Paleogeografii Czwartorzędu PAU, Przewodniczącym Komitetu Botaniki PAN (1987–1990) oraz Zastępcą Przewodniczącego (1990–1999), jak również członkiem Komisji Dyscyplinarnej z ramienia II Wydziału PAN. Wchodził w skład Rad Naukowych Instytutu Botaniki PAN, Muzeum Ziemi PAN w Warszawie i Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku, był przewodniczącym Rady Fundacji Botaniki Polskiej im. W. Szafera, był członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego oraz członkiem korespondentem Sociedad Cubana de Alergologia. Prof. L. Stuchlik był także czynnym członkiem International Organisation of Palaeobotany oraz NECLIME, jak również Międzynarodowej sieci naukowców, pracujących nad kenozoiczną ewolucją klimatu i związanymi z nią zmianami ekosystemów kontynentalnych, która została zawiązana w 1999 r. przy jego udziale. Był także wieloletnim współpracownikiem *Excerpta Botanica*.

Zasługi Profesora L. Stuchlika zostały uhonorowane Złotym Krzyżem Zasługi (1986), International Medal of the Palaeobotanical Society Lucknow, Indie (1999) oraz medalami i nagrodami za Jego współpracę z Instytutem Geologii i Geotechniki Czechosłowackiej Akademii Nauk oraz Instytutem Paleobiologii Akademii Nauk Gruzji w Tbilisi.

Zostawił po sobie znaczny dorobek publikacyjny z zakresu fitosocjologii, geobotaniki oraz przede wszystkim palinologii trzeciorzędu i palinotaksonomii, czego ukoronowaniem jest *Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene* (vol. I–IV), dzieło wyjątkowe w skali światowej, którego był redaktorem i animatorem oraz współautorem. Powstawanie tego atlasu było związane z jednym z najlepszych i najprzyjemniejszych przeżyć, jakim była współpraca z zespołem palinolożek z Warszawy: dr Marią Ziemińską-Tworzydło, dr Aleksandrą Kohlman-Adamską, dr Barbarą Słodkowską, dr Ireną Grabowską, dr Hanną Ważyńską i prof. Anną Sadowską z Wrocławia. Niezwykła osobowość Profesora zaowocowała niepowtarzalną atmosferą wspólnych zmagania z rewizją gatunków i kodeksem nomenklatury, a głęboka przyjaźń połączyła zespół aż do śmierci niektórych jego uczestników. Atlas zyskał szeroki odbiór w światowej palinologii.

Jedną z najważniejszych działalności Profesora, oprócz pracy naukowej, była praca redaktora naczelnego *Acta Palaeobotanica*, którą kontynuował przez 33 lata (1986–2019). Idąc z duchem czasu unowocześniał czasopismo, dbał o coraz szerszy jego zasięg zapraszając do współpracy zagranicznych redaktorów, autorów i recenzentów. Za jego czasów *Acta* zyskały status czasopisma o światowej renomie, wyróżniającego się spośród innych o podobnym profilu szerokim spektrum publikowanych artykułów naukowych (z dziedziny paleoekologii, paleofitografii, palinologii i archebotaniki, monografie, artykuły przeglądowe, dyskusyjne, recenzje książek). Starania o wysoki poziom merytoryczny i wizualny są dobrze widoczne w kolejnych rocznikach czasopisma. Jego wprawne oko wychwytywało najdrobniejsze błędy w dbałości o dobrą jakość drukowanych egzemplarzy.

Wielkim wyzwaniem było staranie Profesora o uzyskanie wskaźnika cytowań IF (Impact Factor) dla *Acta*. W tym czasie jednym z warunków uzyskania tego wskaźnika było skrupulatne dotrzymanie terminu druku numerów przez kolejne dwa lata. Wiązało się to z wyczerpaną pracą nad wykańczaniem numerów (wówczas znacznie mniej zautomatyzowanym niż obecnie) i walka z czasem po oddaniu składu do drukarni. Po wypełnieniu wszystkich koniecznych warunków, druk ostatniego numeru został opóźniony z przyczyn od Profesora niezależnych i cały wysiłek dwóch lat poszedł na marne. Profesor podszedł do tego z filozoficznym spokojem, jaki cechował go zawsze w trudnych sytuacjach, nie okazując rozczarowania i złości na przyczynę niepowodzenia. Ten spokój był niezwykłą cechą udzielającą się otoczeniu, dzięki temu wszyscy czuli się komfortowo i z niesłabnącym zapałem pracowali nad kolejnymi tomami.

Niesamowite cechy osobowości Profesora, optymizm, cierpliwość, dobroć, życzliwość dla każdego, wzbogacone o mądrość życiową, czyniły go wyjątkowym człowiekiem. Jego pamięć jest żywa w gronie kolegów, współpracowników, a wspomnienia o nim tworzą legendę dla młodszych pokoleń paleobotaników, którzy nie mieli szczęścia go poznać.

WYBRANA BIBLIOGRAFIA

- STUCHLIK L. 1958. The Pre-Warta Interstadial at Brzozowica near Będzin. II. The Interstadial at Będzin in the light of paleobotanical evidence. – *Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences, Série des Sciences Chimiques, Géologiques et Géographiques* 6(1): 85–87.

- STUCHLIKOWA B. & STUCHLIK L. 1962. Geobotaniczna charakterystyka pasma Policy w Karpatach Zachodnich. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica* **8**(2): 229–396.
- STUCHLIK L. 1964. Pollen analysis of the Miocene deposits at Rypin (N. W. of Warsaw). – *Acta Palaeobotanica* **5**(2): 1–111.
- STUCHLIK L. 1967. Pollen morphology and taxonomy in the family *Polemoniaceae*. – *Revue of Palaeobotany and Palynology* **4**: 325–333.
- STUCHLIK L. 1968. Zbiorowiska leśne i zaroślowe pasma Policy w Karpatach Zachodnich. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica* **14**(4): 441–484.
- STUCHLIK L. 1968. Zbiorowiska zióloroślowe i źródłkowe pasma Policy w Karpatach Zachodnich. – *Fragmenta Floristica et Geobotanica* **14**(4): 485–494.
- BIRKENMAJER K. & STUCHLIK L. 1975. Early Pleistocene pollen-bearing sediments at Szaflary, Western Carpathians, Poland. – *Acta Palaeobotanica* **16**(2): 113–146.
- STUCHLIK L. 1980. Chronostratygrafia neogenu Polski południowej (południowa część Paratetydy Centralnej) na podstawie badań paleobotanicznych. – *Przegląd Geologiczny* **28**(8): 443–448.
- WALTHER H. & STUCHLIK L. 1982. Ergebnisse einer botanischen Sammelexpedition nach Indien 1976. – *Abhandlungen des Staatlichen Museums für Mineralogie und Geologie zu Dresden* **31**: 75–132.
- KONZALOVA M. & STUCHLIK L. 1983. Micropalaeontological research of sediments overlying the main browncoal seam in the Cheb Basin (Miocene, West Bohemia). – *Časopis pro Mineralogii a Geologii* **28**(4): 363–378.
- STUCHLIK L. & MONCADA M. 1983. Mofologia del polen de las especies Cubanas de gymnospermas. – *Acta Botanica Hungarica* **29**(1–4): 75–89.
- STUCHLIK L. & KVAVADZE E. 1987. Subrecent spore-pollen spectra and their relation to recent vegetation of Colchis (Western Georgia, USSR). – *Palaeontographica, Abteilung B: Paläophytologie* **207**(1–6): 133–151.
- STUCHLIK L. & SHATILOVA I. 1987. Palynological study of Neogene deposits of Southern Poland and Western Georgia. – *Acta Palaeobotanica* **27**(2): 21–52.
- KVAVADZE E. & STUCHLIK L. 1990. Subrecent spore-pollen spectra and their relation to recent vegetation belts in Abkhasia (North-Western Georgia, USSR). – *Acta Palaeobotanica* **30**(1–2): 227–257.
- STUCHLIK L. & KONZALOVA M. 1990–1991. *Cunninghamia* R. Br. in the pollen spectra of Central Europe. – *Acta Botanica Hungarica* **36**(1–4): 113–133.
- NAVROTSKAYA J. L., SYABRYAY S. V., BEZUS'KO L. G., STUCHLIK L. & TASENKEVICH L. A. 1991. The Ugolsky Massif – a refuge of thermophilic flora in the Ukrainian Carpathians. – *Acta Palaeobotanica* **31**(1–2): 261–272.
- STUCHLIK L. 1992. Correlation of the Neogene floras of Transcaucasia, Ukrainian Carpathians, South Poland and Czechoslovakia. – *Paleontologia i Evolució* **24–25**: 483–488.
- STUCHLIK L. & KVAVADZE E. 1993. Spore-pollen spectra of surface samples from *Zelkova* forests in the Babaneuri Reservation (East Georgia). – *Acta Palaeobotanica* **33**(2): 357–364.
- KVAVADZE E. & STUCHLIK L. 1993. Subfossil pollen spectra of the steppe region of East Georgia. – *Acta Palaeobotanica* **33**(2): 365–376.
- SYABRYAY S. V. & STUCHLIK L. 1994. Development of flora and vegetation of the Ukrainian Eastern Carpathians and Polish Western Carpathians in the Neogene. – *Acta Palaeobotanica* **34**(2): 165–194.
- ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., GRABOWSKA L., KOHLMAN-ADAMSKA A., SKAWIŃSKA K., WAŻYŃSKA H., SADOWSKA A., SŁODKOWSKA B. & STUCHLIK L. 1994. Taxonomical revision of the selected pollen and spore taxa from Neogene deposits. – *Acta Palaeobotanica, Suppl.* **1**: 1–30.

- ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., GRABOWSKA L., KOHLMAN-ADAMSKA A., SADOWSKA A., SŁODKOWSKA B., STUCHLIK L. & WAŻYŃSKA H. 1994. Checklist of selected genera and species of spores and pollen grains ordered in morphological system. – *Acta Palaeobotanica*, Suppl. **1**: 31–56.
- STUCHLIK L. & KVAVADZE E. 1995. On the problem of actuopalynology in the Carpathians and Caucasus. – *Acta Palaeobotanica* **35**(1): 73–83.
- SHATILOVA I. & STUCHLIK L. 1996. The genus *Pteris* L. in the Neogene deposits of Western Georgia. – *Acta Palaeobotanica* **36**(1): 5–77.
- STUCHLIK L. & KVAVADZE E. 1998. Subfossil pollen spectra of flood-plain forest of *Pterocarya pterocarpa* in the Alazani Valley (East Georgia). – *Acta Palaeobotanica* **38**(1): 217–222.
- ALMENDROS G., DORADO J., GONZALEZ-VILA F. J., MARTIN F., SANZ J., ALVAREZ-RAMIS C. & STUCHLIK L. 1999. Molecular characterization of fossil organic matter in *Glyptostrobus europaeus* remains from the Orawa basin (Poland). Comparison of pyrolytic techniques. – *Fuel* **78**: 745–752.
- STUCHLIK L. 2000. Investigations of the Neogene floras in Poland. – *Geophytology* **29**(1–2): 1–10.
- SHATILOVA I. & STUCHLIK L. 2001. On the history of the development of the family Hamamelidaceae in Eurasia. – W: K. GOTH & S. SCHULTKA (red.), Festband Dieter Hans Mai zum 65. Geburtstag. *Palaeontographica*, Abteilung B: Paläophytologie **259**(1–6): 235–244.
- STUCHLIK L., ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., KOHLMAN-ADAMSKA A., GRABOWSKA L., WAŻYŃSKA H., SŁODKOWSKA B. & SADOWSKA A. 2001. Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene. Volume 1 – Spores. s. 158 pp. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- STUCHLIK L., ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., KOHLMAN-ADAMSKA A., GRABOWSKA L., WAŻYŃSKA H., SŁODKOWSKA B. & SADOWSKA A. 2002. Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene. Vol. 2 – Gymnosperms. s. 237. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- KVAVADZE E. & STUCHLIK L. 2002. Relationship between biodiversity of recent pollen spectra and vegetation of beech forests in Caucasus and Carpathian Mounatins. – *Acta Palaeobotanica* **42**(1): 63–92.
- SYABRYAJ S. & STUCHLIK L. 2004. Palaeofloristic and palaeoclimatic reconstruction on the territories of Ukraine and Poland during Badenian-Sarmatian. – *Acta Palaeobotanica* **44**(1): 55–68.
- STUCHLIK L., ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M. & KOHLMAN-ADAMSKA A. 2007. Botanical affinity of dome Neogene sporomorphs and nomenclatural problems. – *Acta Palaeobotanica* **47**(1): 291–311.
- STUCHLIK L., ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., KOHLMAN-ADAMSKA A., GRABOWSKA I., SŁODKOWSKA B., WAŻYŃSKA H. & SADOWSKA A. 2009. Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene. Vol. 3 – Angiosperms (1). s. 233. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Science, Kraków.
- BIRKENMAJER K., HRYNOWIECKA-CZMIELEWSKA A. & STUCHLIK L. 2010. Middle Pleistocene deposits at Huba (West Carpathians, Poland): results of geological and palynological research. – *Acta Palaeobotanica* **50**(2): 89–99.
- STUCHLIK L., ZIEMBIŃSKA-TWORZYDŁO M., KOHLMAN-ADAMSKA A., GRABOWSKA I., SŁODKOWSKA B., WOROBIEC E. & DURSKA E. 2014. Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene. Vol. 4 – Angiosperms (2). s. 466. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- TEODORIDIS V., BRUCH A. A., VASSIO E., MARTINETTO E., KVAČEK Z. & STUCHLIK L. 2017. Plio-Pleistocene floras of the Vildštejn Formation in the Cheb Basin, Czech Republic – A floristic and palaeoenvironmental review. – *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology* **467**: 166–190.

MARIA BARBACKA, *Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk, ul. Lubicz 46, 31-512 Kraków, Polska; e-mail: m.barbacka@botany.pl*

DOI: <https://doi.org/10.35535/ffgp-2023-0016>